



מראה מקומות- עניני הלכה

יבמות דף יב'



נסדר ע"י אשר יעקב מילמן



לריב ברוך בענייני גרוסה גרוס ע"ה
by Mr. & Mrs. Dany Gross

www.dafaweek.org

507-DAF-WEEK

info@dafaweek.org

בענין האיסור של השחתת זרע

- רש"י ד"ה משמשות יבמות יב:
- תוס' ד"ה שלש יבמות יב:
- בית יצחק אבה"ע סימן צא'
- שו"ע אבה"ע כג' ס"ק ה'
- פתחי תשובה שם ס"ק ב'
- חשוקי חמד נדה דף מה'
- שו"ת ממעמקים א' יח'
- שיטת רש"י הוא שיש היתר לשלש נשים אלו לשמש במוך אפי' בשעת תשמיש. ותוס' הסביר בדבריו שאע"פ שנשים מזהרות על איסור השחתת זרע (הגם שאינם חייבות בפרו ורבו) מ"מ מחמת סכנה התירו [ועיין בבית יצחק שהוכיח מזה שאפי' לדעת רש"י אינו רק איסור מדרבנן]. אכן תוס' הביא דעת רבינו תם שחולק על רש"י שאין היתר רק אח"כ שאם משמש במוך הוי איסור על האיש ואח"כ רק מעשה האשה והיא אינה מצווה על השחתת זרע. ומח' זו הובא בפתחי תשובה אם במקום סכנה מותר לשמש במוך בשעת תשמיש או רק אח"כ. והביא מרע"א שם שיש להחמיר אפילו לאחר תשמיש.
- וע' בחשוקי חמד בענין מעשה נפלא בענין לקחת תרופים ושימוש במוך.
- וע' בשו"ת ממעקמים בענין שימוש מוך במקום סכנת הממשלה הגרמנ' ימ"ש. [ורק הובא השאלה והסכמת דבריו].



תפח בית שמואל

אכן העזר כג הלכות אישות

חלקת מחוקק

א) ולא ישא קטנה. לדעת הרב רמ"א שכתב בסעיף ה' נכס מוס' [יבמות י"ב ע"ב ד"ה שלש] דמותר לשמש עם קטנה, ולא כתב דפליגי, ז"ל [ד"ה דלא ישא קטנה היינו *משום] טעם פו"ר ולאו משום הולאת זרע לבעלה, משו"ה אם נשא קטנה מותר לשמש עמה, ולא ככ"מ [ארוח א"ן] דכתב דפליגי, ועיין סימן א' [*סעיף ג' בהג"ה] מ"ש: סעיף ב' א' בנידוי הוא יושב. משמע אפילו אם לא נדוהו מ"מ הוא בנידוי, והרמב"ן [גדה י"ג ע"ב ד"ה הא] כתב נכס מוס' [שם ד"ה המקשה] דוקא אם נדו אומו ורלוו לנדומו, וכש"ס [שם] אימא המקשה לדעת יהיה בנידוי, ומנאפסיד כד למדו מן המקשה, ועיין צו"ד סימן של"ד סעיף מ"ג, שם הנז' [ד"ה] כ"ד דברים הנית דין ממזין ואחר מהם המקשה לדעת, וקשה על הרמב"ם [פ"ו מת"ת הי"ד] ופכ"א מאיסורי' הי"ח] והממנה, שם פסקו [ד"ה] הנית דין ממזין אומו וכלן כמזו דהוא ממילא בנידוי, ועיין בפרישה [אות ב']:

ב) ולא ישא קטנה. נראה דמכ"ש עקרה חוקנה, ולרבותא נקט קטנה אף שמהא ראויה לילד לאתר שמגדל, ועיין במשנת הריב"ש סי' ט"ו ועיין כ"מ [אות א']: סעיף ג' א' בנידוי הוא יושב. והרמב"ן [גדה י"ג ע"ב ד"ה הא] כתב שצ"ד מלווין לנדומו, וכצ"י הכפלו דנריו:

ב) ולא ישא קטנה שאינה ראויה לילד. ב' א' דאלו שמנאפים ביד ומצויאין שכבת זרע לא די להם שאיסור גדול הוא אלא שהעושה זה האיסור הוא יושב ועליהם נאמר] ידיכם דמים מלאו ויכאילו הרג הנפש. ג' א' אסור לאדם שיקשה עצמו לדעת או יביא עצמו לידי הרהור אלא אם יבוא לו הרהור

יסיע לבו מדברי הבאי לדברי תורה שהיא אילת אהבים ויעלת חן לפיכך אסור לאדם לישן על ערפו ופניו למעלה עד שיטה מעט כדי שלא יבוא לידי קישוי ויאלא יסתכל בבהמה וחיה ועוף כשעה שמודקקין זכר לנקבה ימותר למרביעי בהמה להכניס כמכחול בשפופרת מפני שהם עסוקים במלאכתם לא יבואו לידי הרהור.

ציונים ומקורות ג) לשון הרמב"ם פכ"א מאיסורי' הי"ח. ד) ישעה א' ט"ו. ה) לשון הרמב"ם פכ"א מאיסורי' הי"ח. ו) לשון הרמב"ם שם ה"ב.

ערך להם

סימן כג סעיף א' בסופו. לפני תשמיש אסור ליתן טוך באתו מקום וחי כמטיל זרע על האבנים, אבל אחר תשמיש אין לאסור, והיא לא הוזהרה על השחתת זרע דלא מיפקדא אפריה ורביה. תוס' יבמות דף י"ב ע"ב ד"ה שלש.

מורי זהב
סימן כג סעיף א' [א] ולא ישא קטנה. זה אינו אלא על צד החומרא אבל מרינא שרי דהא אמרינן [יבמות י"ב ע"ב] ג' משמשות כמוך קטנה בו, וכ"כ הרא"ש [בתשובה כלל ל"ג סי' ג'] שנוכרי אחר זה [סקי"ג] דמותר לשמש עם הקטנה:
סימן כג סעיף ב' ב. אלא שהעושה זה בנידוי הוא יושב. כן הוא לשון הרמב"ם שם [פכ"א מאיסורי' הי"ח]. וכתב הרב המגיד שמשמע מלשון שמונה הוא מעצמו קאמר אצל אין צ"ד מחויבין לנדומו, ואינה כן דעת הרמב"ן והרשב"א [גדה י"ג ע"ב ד"ה הא] נכס מוס' [שם ד"ה המקשה]. וכתב מ"ו ז"ל [ב"ה אות ב'] שגם דעת הטור דמצינן וצ"ד מחויבין לנדומו: סעיף ג' ג. אסור לאדם בו. כל זה מדברי הרמב"ם שם [פכ"א מאיסורי' הי"ח], [וכתב פירש"י על נכון באו"מ [סימן ג'] בסק"ד ע"ט]:

ביאור הגר"א
ג. ולא כו'. מה ש' נ: סעיף ב' ד. לא די להם כו'. שם [גדה י"ג ע"ב] ד"ה יומן כל בו, ושם מונע שיואל לעו בו, ושם אפילו מניא כו', ושם אפילו עובד עבודה זרה: ה. אלא כו'. ק"ו ממקשה שהוא חיך בנידוי: ה. בנידוי כו'. עיין בזה הגולה [אות ה'], וכמ"ש בחולין קל"ב ז', אצל הרמב"ן ורשב"א [גדה י"ג ע"ב ד"ה הא] פירשו כמ"ש מוס' [בגדה] שם ד"ה המקשה כו', וגם הרמב"ם [פכ"א מאיסורי' הי"ח] מודה שמנזין אומו, אלא דנלמא הוא יושב בנידוי שלהם, וכמ"ש בחולין שם הני עמינו כו' למאי הלכתא אילמא כו', וכ"כ הרמב"ם [פ"ו מת"ת הי"ד] שרוע יו"ד סימן של"ד סעיף מ"ג, כ"ל המקשה כו', *ולפ"ו נדמה ראות המוספות: ו. ובאילו כו'. שם [גדה י"ג ע"ב] ד"ה יושן על ערפו, ובעל הנפש שער הקדושה] מפרש לענין תשמיש כמ"ש צנור וכש"כ א"ר סימן ר"מ סעיף א': ה. או יביא כו'. שם: ט. שהיא אילת כו'. כמ"ש בסוטה [כ"א ע"א] מורה בעדנא דעסקינה בו, ובסוף פ"ו דמנוחות [ע"ז ע"ב] אילת אהבים כו' [משל ה' י"ט] אגורי כו': י. לפיכך כו' עד כו'. שם [גדה] י"ד א', ועיין בזה הגולה [אות ט']. ועיין מוס' שם ד"ה אפרקדי כו', ועיין באו"מ סימן ס"ג סעיף א' שם כתב כשני הפירושים, וכ"כ הרמב"ם עצמו שם [פכ"א מק"ש ה"ב]:

באר הגולה

סעיף ב' ד. לשון הרמב"ם צדק כ"ל מהלכות איסורי נזילה, מצרייתא דרי' שמעאל שם צנדה [י"ג] ע"ב. ה. מימלא דרנן שם. וכתב הרב המגיד [שם] שמדברי רבינו נראה שמה שאמרו יהא בנידוי, שמכמ"ס ידו כל מי שיעשה כן. *ו. מימלא דרי' אמי שם ע"א. סעיף ג' א. מימלא דרכ שם [גדה י"ג] ע"ב. ט. מ"ש אס כ"ל מנוול וכו', קדושין דף ל' ע"ב. ט. מימלא דרבי יהושע בן לוי, ברכות דף י"ג ע"ב. י. כרימא עבודה זרה דף כ' ע"א וע"ב. כ. שם וצ"ח דף י"א ע"א.

באר היטב
סעיף ב' ב. יושב. משמע אפילו אם לא נדוהו מכל מקום הוא בנידוי, אצל הרמב"ן כתב שנית דין מלווין לנדומו, עיין צ"ח [סקי"ג] ופרישה [אות ב'] ונית ה"ל: סעיף ג' ג. לדעת, כלומר, לא מיבעיא דהולאת ש"ז משע לטקו, אלא אפילו קישוי או הרכוה לדעת אסור דעי"ז נא ליה ש"ז לבעלה. ז"ח [אות ב']:

ראש פינה - שו"ע

סימן כג סעיף ג'. אסור לישן כו' ופניו למעלה כו'. לכאורה קשה, דהוה מהגמ' ברכות י"ג [ע"ב] ונדה י"ד [ע"א], והנה אמרינן שם לייט ר' יהושע [בן לוי] אמאן דגני אפרקדי, ופירש"י [בברכות ד"ה פרקין, ובגדה ד"ה אפרקדי] פניו למעלה, אבל רבים פירשו שם גם בפניו למטה, וכן איתא להדיא ברמב"ם [פ"ב מק"ש ה"ב] ושו"ע הלכות קריאת שמע [ארו"ה] סימן ס"ג [סעיף א'] דבשניהם אסור לקרות ק"ש. ואין לומר דדוקא לענין ק"ש אסור בשניהם אבל לישן דוקא פניו למעלה אסור אבל למטה מותר, דא"כ קשה במה דקאמר שם פרקין לא יקרא ק"ש, ופרקי' ק"ש הוא דאסור אבל למיגני שפיר דמי ודא ר' יהושע [בן לוי] לייט אמאן דגני כו', וא"כ מאי פריך, דילמא קמ"ל לענין ק"ש דאסור אפילו פניו למטה, משא"כ בלא ק"ש דאין אסור בה, אלא ודאי דאין חילוק. ואולי בהס"ד לא ס"ל לחלק בזה, אבל כיון דמשני דמיגני מותר במוטה קצת על צידו אבל לענין ק"ש אפילו בה אסור, א"כ חזינן דיש חילוק, לכן גם לענין זה מסתברא להו לחלק, כן צ"ל לדעת:

ראש פינה - עקבי הבית

סק"ב. ועיין סימן א' כו'. לא ידעתי למאי צ"ח לנש, דשם לא כתב מה הענין כלל. ונראה שצ"ח לנ"ש הרמ"א שם בסעיף ג' שאל נהגו לנחות בני שלא קיים עדיין פו"ר מלש"א קטנה עקרה חוקנה אע"פ שמדעת ראו לנחות, ע"כ, ומשמע להדיא דלא כתיב ק"ש, אף מדינא אין ראו לנחות: סקי"ג. יהיה בנידוי כו'. משמע דוקא כשמנזין אומו:

ראש פינה - חלקת השרה

סימן כג סקי"ב. ולא ישא כו'. מלשון הח"מ אינו מוכח איהו טעם סובר, או משום ביטול פו"ר או משום הוצאת ז"ל, אך מלקמן סקי"ד נראה דסובר ג"כ כמ"ש הב"ש [סקי"ב] משום ביטול פו"ר, ע"ש:



הלכות מחוקק

אבן העזר כג הלכות אישות בית שמואל תסמ

סעיף ה' ד. אבל מותר לשמש עם קטנה. כלומר אם עבר ומשאה, וכן אם יש לו אשה אחרת גדולה לקיים פריה ורבייה, וכמו שכתב הרמב"ם סי' ט"ז גני זקנה:

ד' לאסור לאדם שאינו נשוי לשלוח ידו בעיף ד' (ה) ואם היה נשוי. משמע במבוישיו כדי שלא יבוא לידי הרהור ואפילו מתחת טבורו [לא יכניס ידו שמא יבוא לידי הרהור יאם השתין מים לא יאחז באמה וישתין יאראם היה נשוי מותר ובין נשוי ובין שאינו נשוי לא יושיט ידו לאמה כלל אלא בשעה שהוא צריך לנקביו (ועיין צלורח חיים סימן ג' ח"א)].

ה ט"אשה שיש לה אוטם ברחם ועל ידי כן כשבעלה משמש עמה [זורה מבחוק אסור. ד'אצל מותר לשמש עם קטנה ואילונית הואיל ומשמש כדרך הארץ] (תוספות ומרדכי פ"ק דיבמות) ויני פרק הבא על יבמות (א).

ציטוים ומקורות ז) לשון הרמב"ם שם הכ"ג. ח) סעיף י"ד-ט"ז. ט) כ"י בשם הרא"ש בתשובה כלל ל"ג סי' ג. י) חוס' י"ב ע"ב ד"ה שלש, ומרדכי סי' ג. יא) שם י"ט ע"ב מדפי הר"ף.

נחלת צבי

סעיף ה' ד. אבל מותר כו'. כבר כתבתי בק"ק א' שמ"ו ז"ל ב"ה אות א' כנז שכן הוא דעת רוב הפוסקים. ולא כמנו הרב הג"ה בלשון י"א לפי שאפשר שגם הרמב"ם סבר שהטעם משום ציטול פריה ורבייה ולא משום השממת זרע:

טורי זהב

סעיף ד' [ב] לא יכניס ידו כו'. עיין במה שכתבתי בי"ד סימן קפ"ב [סק"ג] דזה לא הוא אלא תוספת קדושה אבל לא עיקרא דדינא, דאל"כ מה התפאר רבינו הקדוש עצמו שלא הכניס ידו למטה מאביו, ורע"כ נקרא רבינו הקדוש [שבת ק"ח ע"ב]: סעיף ה' [ג] זורה מבחוק. פירוש, דלעולם הוא זורה בחוק. וגרע ממשמשת במקו, ההתם הוא משמש כדרך כל הארץ אע"פ שאין ראוי להודיע, מידי דהוי אעקרה וזקינה וקטנה, כ"כ ב"י בשם הרא"ש [בתשובה כלל ל"ג סי' ג]:

באר הגולה

סעיף ד' ל. נריימא דרבי טרפון, מה דף י"ג ע"ב. מ. מימרא דרב נתנן שם ע"ג. נ. נריימא דרבי (אלעזר) ואישהו שם. ס. שם. סעיף ד' ע. הרא"ש בתשובה כלל ל"ג סימן ג'.

ביאור הגר"א

סעיף ד' יא. אסור כו' במבוישיו. ר"ל צנזרים. ונגמלא שם נדה י"ג ע"א [אמרו ואיבעית אימא נשוי הוה כו' ואיבעית אימא כו' ואיבעית אימא כו', והנה הרי"ף [שבת ל"ט ע"ב מדפי הר"ף] ואל"ש [נדה פ"ב סי' א'] הביאו כל הג' אוקימתות, דק"ל דלא פליגי מר אמר חד כו', וכמ"ש בגר"א סימן ג' סעיף י"ד וסעיף ט"ו, אצל הרמב"ם [פכ"א מאיסורי הכיג] ק"ל דאוקימתות אמרונוט ק"ל דלף צנזרי לא הסירו אלף צנזרי, דרבי יהודה ודאי נשוי הוה ואעפ"כ אמר כי הא אורי ליה כו', ופסק כרז נתמן דנשוי מותר בכל ענין, ונאילו נשוי אסור בכל ענין, וזה שלא הסיר הימר דנזרים [ומעטרה למטה, והעמיק לשון נגמלא דכרזו וכתב ואם השמין מים כו', ואין לזנו דנזרים מותר לז"כ היה מהלק בפירוש וגם סילוק דמעטרה למטה, אלף לפי שלא הזכיר בפירוש לא לאסור ולא להימר השמין כרזו, ואמר צנזרושיו, ר"ל כל צנינות הערוה, ולשנא דקרא [דברים כ"ה י"א] נקט, ולאו דוקא כמשי"ו דאפילו מתמת טעירו אסור וכמ"ש בנדה שם ב', דוקא בשאינו נשוי דל"כ מאי רבותא *דר' יוסי בשבת ק"ח כ"ז: יב. ובין [נשרי] כו'. מקאמר שם [נדה י"ג ע"א] נמתמין כו' הד כו', ומשמע בין נשוי [בין שאינו נשוי]. ואמר ללמה, משא"כ למטה מעיורו כל שאינו נוגע בלמה מותר כ"ל [בסק"א] מהא דרבי [שבת ק"ח ע"ב]. ופסק כו' אלעזר דסוגיא דגמ' [נדה שם] כוומיה, דפרין והמניא ר' אליעזר אמר כו' ומתיר לשנוי כלל האוקימתות בג"ל [בסק"א], וכן רז נתמן דקאמר אצל היה נשוי מותר, להשמין איירי כ"ל, וכן צפק כירה [שבת מ"א ע"א] נמי פריך מ"י אליעזר, וכן נדה דף ט"ז ג' שלשה שנאמי כו', ונזכרות מ' א' א"ן מ' נגלים כלום כו', וזימנא ל' א' מזה לשפסך מסייע כו', ועיין חוס' שם [ד"ה מזה] וז"ל שם [נדה ע"א אהוה]: סעיף ה' יג. אשה כו'. כמ"ש צנינות ל"ד כו', וע"ש חוס' י"ב ב' ד"ה שלם, ור"מ כו', ור"מ כו', ור"מ כו' [שם ד"ה משמשת] אסור: יד. אבל כו'. חוס' שם. וקטנה, שם נגמלא, ואילונית, שם ק"ל [ע"א] ממני' וגמ':

באר היטב

סעיף ד' ד. מותר. משמע אפילו אין אשמו עמו מותר. ז"ש [סק"ד]. וט"ו ומג"א צלורח סימן ג' [ט"ז סק"ג ומג"א סק"ד] לא כ"כ ע"ש: דה. לקביו. ולתוח אומי מקום שם שחר הניף דרך העברה מותר, אצל להטעם צניחא אומי מקום אסור. סדר היום [סדר הנהגת הלילה]. ומכז כה"ג [נהגות הטור אות א'] עליו, היינו כשרוחן ואינו רואה ערומו, דאם רואה ערומו אסור:

פתחי תשובה

סעיף ה' ב. שיש לה אוטם. עיין בתשובת חמדת שלמה [אהע"ז] סי' מ"ו על דבר אשה אחת אשר הרופאים פה אחד גזרו ואמרו שאם התעבר תהיה מסוכנת מאד וחז"י יאירע לה מהעיקור סכנת מות, אם מותרת לשמש במקום לפני חמישים. וכתב לפלפל בסוגיא דג' נשים משמשת במקום [בבמות י"ב ע"ב], והעלה דא"צ לגרשה בשביל זה אע"ג דצריכה לתת מוך קודם תשמיש, דאעפ"כ לא הוי בגדר השחתת זרע כיון דהוא דרך תשמיש וא"א לו לשמש עמה בדרך אחר מפני הסכנה, ע"ש. [אולם בתשובת חתם סופר חלק י"ד סי' קע"ב שאלה כזו משש, ומסיק לדינא דלתת מוך בשעת תשמיש וראי דאין להתיר, אך אחר תשמיש אפשר דיש להקל, רק שיהא ברשות הבעל ורצונו, אבל אין לה רשות להשחית זרעו כלי רצונו אפילו כבר קיים פו"ר, ואין דאיה מדביתוהו דו' חז"י] אחר הדש על יבמתו [בבמות ס"ה ע"ב], דאפשר בימיהם שאני דיכול לישא אשה על אשתו או לגרשה לדידה אם יהיה תאב לבנים, משא"כ בזמנינו דאיכא חרם רגמיה, לא תעשה בלי רשותו [ועיין מה שכתבתי לעיל סימן ה' ס"ק י"א] ע"ש. ועיין בתשובת רבינו עקיבא איגר ז"ל חלק י"ד סי' ע"א מתמירי מאד בזה ודעתו דאין להתיר אף אחר תשמיש, אך כמ"י ע"ב שם חזו והסכים להרב השואל להתיר לעשות במקום אחר תשמיש כסדר בדיקות בחורין [בסק"ג] עד מקום שהשמש דש, אולם לדרוח המוך הרבה י"ל דאסור, ע"ש. ועיין עוד מזה בספר בית מאיר ובספר בינת אדם שער בית הנשים סי' ל"ז [ל"ז]: ג. אסור לשמש. עיין מה שכתבתי לקמן סימן קי"ט סעיף ו' ס"ק י':

ראש פינה - חלקת השרה

סק"ד. וכן אם יש לו כו'. משמע דר"ל דאם קיים פו"ר רשאי לישא גם לבחילה קטנה, דעיקר הטעם דלא ישא לעיל [סעיף א'] הוא משום קיום הצנזרה בג"ל [בסק"ב]: סק"ה. עוד אסור כו'. ברמב"ם [פכ"א מאיסורי הט"ו] כתב המיו במקום אחר, ע"ש, וזהו הגהת הח"מ. ונראה ששיניהם אסורים. ועכשיו רבים אין מדקדקים בזה אף שאין מכסין, ואומרים שדוקא באמבטי חדא אסור, ואיני יודע מניין להם זה, דמדברי הרמ"א לא משמע הכי, שהיו כתב דמכסין ובאמבטי אין דרך לכסות:

ראש פינה - עקבי הבית

סק"ד. אפילו אין אשתו כו'. עיין בגמ"א [וט"ו צלורח] סימן ג' [מג"א סק"ד] וסי' סק"ג] כמזו דוקא בשמנו עמו. ע"ש ובאמרוט. ועיין בספר בית מילר מזה על הפוסקים ראשונים ואחרונים שהשמטו הא דשלם נשים משמשת במקום ופולגתם רש"י וחוס' שם [בכסות ל"ט ע"א רש"י ד"ה משמשת וחוס' ד"ה שלם] ועוד י"ג [ע"א חוס' ד"ה נשים] א"י הני שלם צניכות דוקא לשמט במקום ושאר רשאות לשמט במקום, או דהני רשאות ושאר נשים אינם רשאות, ע"ש. ולעג"ד היה נראה משום דק"ל להפוסקים עיקר דסיפורת הוא דהני רשאות ושאר רשאות, וק"ל תממיט שם [בכחובות] דלמיר משמשת כדרך ושמיר פתאים ה', וזיין שכן אין נימ לדין כלל. אמ"כ מלמח בהגהות שבנוף ספר טוב גיעין לנורי הגלון ז"ל [יד אפרים] שחיטת כנ"י והארץ שם מזה כו' ע"ש: סק"ה. עוד אסור כו'. עיין בגמ' צנ"צ דף ל"ח ע"ב ונפסקים דף קי"ג [ע"א] דלסוק לזרז מתן אלף תמיז משום תמוה, וכן פסק הרמב"ם פכ"א מאיסורי הט"ו [ומג"ד לאין] וק"י, והלכ"ד כנז שם כשמירי לו מקום משכך מותר, ומגיד חולק ע"ש. ותמוה למה לא הובא בלמרוט, אמנם נמוס' קדושין דף י"ב ע"ב [ד"ה בכחובות] כמזו להמיר, ע"ש הי"ב:

יד אפרים

דלפיכא דלכמס' טולן אסורות בלפי משמט חליפא דרש"י כמו ל"מ, ולמחר משמט אפשר דגם רש"י מודה דלמותר. אך ממש' [וחוס'] הביאו רמ"ה מדה [י"ב ע"א] שיש ללא נזות ההגהה עינה כו', משמע דלרש"י גם אמר משמט ית אסור בשאר נשים ל"מ, ולפי' לתכמס' אף צנזר' ג' אסור, וי"כ להדיא בכסות דף ל"ט [ומג"ד חוס' שם] שם כ"י דלף למחר משמט ית אסור, וליאמס' מנה, אלף שכתבו הפוסקים שם לדמות ולומר דלא נזות אסור ההגהה עינה, ומכ"ש צנינות ג"כ הך דמיה, ועיין בהגהות אשר"י





דף מה ע"א

ג' נשים משמשות במוך

יש לה פצעים על פניה, והשלטונות מאשרים לרפאותה רק כשתשמש עם מוך

שאלה רופא עור נכנס אל מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב ושאל: אשה שומרת תורה ומצוות באה אליו עם פצעים גדולים על פניה, ועל שאר חלקי גופה, יתכן מאד שבעוד זמן מה בעלה יחפוץ לגרשה ויטעון מאוסה עלי.

זהנה לפצעים אלה יש תרופה עם תופעות לוואי, אך דא עקא שהשלטונות בחו"ל מאשרים לרופא לתת מרשם לתרופה זו, רק אם האשה תחתום על מסמך מיוחד שבזמן לקיחת התרופה תקח גלולות למניעת הריון, וכן בעלה ישמש עם מוך. וזאת כדגשלא תתעבר, כי אם תתעבר בזמן לקיחת התרופה, הילד יולד עם מומים גדולים מאד, וכדי למנוע זאת, מתירים השלטונות לקחת את התרופה רק כאשר הם משוכנעים במאה אחוז שהאשה לא תכנס להריון, ובזמן לקיחת הגלולות, יש חשש קטן של שני אחוז שתכנס להריון.

שואל הרופא הרי מצד הדין אסור לבעל לשמש עם מוך, וכיון שהם שומרי תורה ומצוות הם מסרכים בתוקף לשמש עם מוך, האם מותר להם לחתום על טופס שהם ישמשו עם מוך, למרות שזה לא נכון, כי מבחינתי אומר הרופא די בהגנה של הגלולות. והרי אמירת שקר כדי להשכין שלום בין בני הזוג מותר, ואולי באופן כזה מותר לחתום בשקר?

תשובה מו"ח שליט"א כששמע את השאלה הזדעק, והלא זה שקר, ואיך אפשר להתיר הצהרת שקר, ולא רצה להתיר גם בשביל שקר כזה הגורם השכנת שלום. והדברים צריכים ביאור הרי נאמר במסכת בבא מציעא (דף פז ע"א) תנא דבי רבי ישמעאל גדול שלום שאפילו הקב"ה שינה בו שנאמר 'ותצחק שרה בקרבה לאמר... ואדוני זקן'. וכתיב 'ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי'. כמו כן נאמר ביבמות (דף סה ע"ב) אמר ר' אילעי בשם ר' אלעזר בן רבי שמעון מותר לו לאדם לשנות בדבר שלום, שנאמר (בראשית ג, טו-יז) אביך ציוה וגו' כה תאמרו ליוסף אנא שא נא וגו'.

ואולי יתכן להסביר דבריו: כל ההיתר לרופא לרפאות, הוא רק כשמקבל רשות ב"ד, וכמו שכתב בשו"ע (יו"ד סימן שלו ס"א). והוסיף בערוך השולחן (שם ס"ב) והאידינא צריך להיות מוסמך מהממשלה שיש לו רשות ליתן רפואות לחולאים. וכיון שהממשלה אינה נותנת היתר לתרופה זו, אלא בתנאי זה, אולי אסור לרפאות, וצ"ע, דיתכן דהיתר הרפואה ע"י רשות בית דין הוא רק למנוע משקרנים ומתחזים להתעסק ברפואה, משא"כ בנידוננו שהרופא יש לו הסמכה לשמש כרופא, אלא שהשלטונות לא נותנים רשות במקרה זה לרפאות, כיון שהם רוצים למנוע לידת ילדים חולים, אולי בזה לא צריך רשות.

הצעת למו"ח שליט"א שיעשו חור במוך של הבעל, ואז זה אינו שקר כי באמת הם משמשים עם מוך, ויש בזה גם עוד הגנה שלא תתעבר, ומצד שני מצד הדין הדבר מותר כיון שאינו שז"ל, שהרי יתכן שיצא מהחור ותתעבר, ומו"ח הסכים ואמר שבאופן כזה מותר לחתום ולשמש. ואע"פ כן נראה שלא תשמש אלא בטבילת מצוה, או בזמן שבעלה יכול לבא לידי חטא.

ט. יש לציין ששקר בכתב הוא קלוש יותר, ובשו"ת פני יהושע (סימן פד) כתב שאין איסור שקר אלא כשמוציא מפיו, או מראה בגופו, אבל בכתיבה לא מקרי משקר. וכן כתב המהרש"א בבבא בתרא (דף טו ע"א) שלכן היה משה כותב וימת שם משה, שכיון שלא היה אומר לא מחזי כשיקרא, ויעוין מש"כ בזה בחשוקי חמד עמ"ס ב"ק דף קג ע"א.

בדין תשמיש במוך בסכנת הגיטו.

שאלה: כלו בדמעות עיני חמרמרו מעי נשפך לארץ כבדי על שבר בת עמי הגדול כים אין אונים בידי ועוז בימיני לתאר את כל מנת היגון והיסורים שסבלנו מידי אויבינו ומנדינו הגרמנים הארורים ימ"ש ולהעלותם על מגילת ספר למען יסופר לדור אחרון את אשר עוללו לנו הרשעים הממאים, הושיבוננו במחשכים כמתי עולם וגדרו בעדינו לבל נצא מחומות הגיטו הסגורות ומסוגרות, ולא עוד אלא שחידשו עלינו יום יום גזירות חדשות ומשונות כדי להכחידנו מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד.

והנה ביום כ' אייר שנת תש"ב פרסמו הרשעים גזירה שאם ימצאו אשה יהודית כשהיא מעוברת ימיתו אותה יחד עם עוברת, ונשאלתי אם מותר לנשי ישראל הכלואות בגיטו לשמש במוך כדי למנוע מעצמן את ההריון ולהנצל על ידי כך מסכנת נפשות.

תשובה: במס' יבמות דף י"ב ע"ב גרסינו, תני רב ביבי קמיה דר"ג שלוש נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמא תתעבר ושמא תמות מעוברת שמא תעשה עוברת סנדל מניקה שמא תגמול בנה וימות, ופירש רש"י ז"ל, משמשות במוך מותרות לתת מוך במקום תשמיש כשהן משמשות כדי שלא יתעברו, ובתוספות ד"ה שלוש כתבו וז"ל, פי' הקונטרס מותר לשמש במוך אבל שאר נשים אסור משום השחת זרע אף על גב דלא מיפקדא אפריה ורביה וכו' ור"ת אומר דלפני תשמיש ודאי אסור ליתן שם מוך דאין דרך תשמיש בכך והרי הוא כמטיל זרע על העצים ועל האבנים כשמטיל על המוך אבל אם נותנת מוך אחר תשמיש אין נראה לאסור דהאי גברא כי אורחיה משמש מידי דהוה אקטנה ואילונית דלא איתסרו בתשמיש משום דלאו בני בנינים נינהו והאשה שנותנת אחר כך מוך לא הוזהרה

קיד

שאלות ותשובות ממעמקים

וראיתי ג"כ בתשובות מהרש"ם מהד"ק סי' נ"ח שהעלה להלכה להתיר אף בשעת תשמיש במקום סכנה, ועי' מה שכתב בספר אמרי יושר סי' כ"א שאפשר לשים קורט של סם באותו מקום להשחית הזרע וטוב שתכסה המקור המיוחד לזה, ובודאי שבמקום סכנה יש להתיר עיי"ש.

תבנא לדינא מכל הנ"ל שבנידון דידן מכיון שיש סכנת נפשות ודאית בדבר שהרי אם יודע לרוצחים הטמאים ימ"ש שיהא מעוברת ימיתו אותה יחד עם עובריה, והרי מבואר מדברי הראשונים הוא בשמ"ק בכתובות ל"ט ע"א בשם תלמידי הרשב"א ז"ל, דמה שפרש"י אינו נכון דאי כרבנן דקאמרי משמש כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו, ומפני מה נאסור אותן אחר שאין כאן השחתת זרע דלא אמרינן השחתת זרע אלא כשהוא ראוי להזריע וזה כיון שאינו במקום שראוי להזריע לא קרינן ליה השחתת זרע אלא חייבות לשמש במוך קאמר משום סכנה ע"כ הרי מפורש מזה דאין איסור להשחית זרע כ"א מה שראוי להוליד, אבל זרע שלא תצא ממנה ולד בר קיימא אין איסור להשחיתו, ולא עוד שיכול לצאת מזה הקצף על כל העדה בודאי שהכל מודים שמותר לשמש במוך ולתת את המוך קודם התשמיש.